

Осіпова А. А.

кандидат економічних наук, доцент
Уманський національний університет садівництва
м. Умань, Україна

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

Інноваційне регулювання аграрного сектору стає одним із ключових факторів забезпечення його конкурентоспроможності та стійкого розвитку. Сучасні технологічні рішення підвищують ефективність виробництва, зменшують витрати ресурсів та знижують вплив на навколишнє середовище. Досвід таких країн, як Нідерланди, США, Австралія та Канада, свідчить, що впровадження інновацій у сільське господарство може значно підвищити врожайність та зменшити витрати, одночасно зменшуючи екологічний вплив. Однак адаптація цих рішень до умов України вимагає врахування специфічних особливостей національної економіки та інфраструктури.

Державне регулювання аграрного сектору охоплює систему заходів, що здійснюються державними органами з метою створення сприятливих умов для розвитку сільського господарства, забезпечення його стабільності, підвищення конкурентоспроможності та захисту національних інтересів у продовольчій безпеці. Таке регулювання включає як пряме втручання у виробничі процеси, так і непрямі інструменти впливу, зокрема фінансову підтримку, законодавче забезпечення та стимулювання інновацій.

Традиційні підходи довели свою ефективність у стабільних економічних умовах, однак вони мають низку недоліків, серед яких бюрократична складність, недостатня гнучкість у швидко змінюваних умовах ринку та обмежена адаптивність до інноваційних змін.

Із розвитком технологій з'явилися нові підходи до регулювання аграрного сектору, які дозволяють державам забезпечувати ефективне управління ресурсами та підтримку виробників.

Цифрові технології відіграють вирішальну роль у модернізації державного регулювання. Це включає використання великих даних (Big Data), системи штучного інтелекту та інтернету речей (IoT) для управління виробничими процесами. Наприклад, впровадження програм, що дозволяють аналізувати кліматичні умови та оптимізувати використання води та добрив, допомагає знижувати витрати та підвищувати врожайність. Застосування цифрових платформ дозволяє фермерам отримувати доступ до необхідних ресурсів і ринків, забезпечуючи прозорість та ефективність процесів.

Моделі «розумного» регулювання передбачають використання інтегрованих підходів, що поєднують інформаційні технології та аналіз великих обсягів даних для прийняття обґрунтованих рішень. Наприклад, впровадження автоматизованих систем моніторингу аграрного виробництва дозволяє державним органам оперативно реагувати на зміни в обсягах виробництва та впроваджувати адаптивні стратегії. Ці моделі забезпечують не лише стабільність виробництва, але й ефективне управління природними ресурсами та захист довкілля [3].

Сучасні інноваційні підходи включають підтримку стартапів і проєктів, що працюють над розробкою новітніх технологій для сільського господарства. Держави все більше інвестують у грантові програми та партнерства з приватним сектором, стимулюючи створення нових рішень для автоматизації, роботизації та цифровізації виробничих процесів. Наприклад, створення національних фондів підтримки агротехнологій дозволяє залучати інноваційні компанії та сприяти їх розвитку. Ця підтримка сприяє підвищенню конкурентоспроможності сільського господарства та забезпеченню його стійкого розвитку в умовах глобальних викликів.

Міжнародний досвід свідчить, що інноваційне регулювання аграрного сектору є ключем до його сталого розвитку. Наприклад, Нідерланди завдяки впровадженню технологій

точного землеробства стали одним із провідних світових експортерів сільськогосподарської продукції. Використання датчиків для моніторингу ґрунту, дронів для спостереження за полями та систем автоматизованого поливу дало змогу скоротити витрати води на 25% та зменшити викиди парникових газів на 15% [2].

У США впровадження програми «Smart Farming» включало державні субсидії для фермерів, що використовують цифрові технології, такі як GPS-навігація для тракторів та програми для аналізу врожайності. Подібні програми діють також в Австралії, де інвестиції у діджиталізацію сільського господарства дозволили аграріям зменшити втрати врожаю через несприятливі погодні умови на 20%. У Канаді активно підтримуються інноваційні проєкти через програму «Agri-Innovators», яка надає гранти та фінансування стартапам, що впроваджують технології автоматизації та роботизації процесів [1].

Адаптація міжнародних практик до умов України потребує врахування специфічних особливостей національної економіки, інфраструктури та законодавчої бази. Держава повинна відігравати активну роль у створенні умов для впровадження інновацій через розвиток законодавства та забезпечення фінансової підтримки. Наприклад, ухвалення нових законодавчих актів, що сприяють застосуванню цифрових технологій у сільському господарстві, та фінансування проєктів з автоматизації можуть значно полегшити цей процес.

Незважаючи на те, що впровадження цифрових технологій у сільське господарство в Україні вже розпочинається, такі заходи, як автоматизація поливу та застосування супутникових даних, ще не є поширеними. Відсутність розвинутої системи цифрових платформ і обмежений доступ до технологічних рішень у сільській місцевості створюють перешкоди. Тут державна політика має відіграти ключову роль у підтримці таких ініціатив через субсидії, державні програми та партнерство з міжнародними організаціями.

Для підтримки впровадження інновацій необхідно змінити підходи до державної політики. Пропонується створення національного фонду підтримки агротехнологій, який би функціонував за принципом європейських грантових програм, таких як Horizon Europe. Цей фонд міг би стати платформою для фінансування стартапів та підтримки впровадження інновацій.

Крім того, запровадження освітніх програм і тренінгів для фермерів щодо використання сучасних технологій сприятиме підвищенню обізнаності та ефективності виробництва. Держава має також сприяти розвитку інфраструктури, включаючи забезпечення широкосмугового доступу до Інтернету у сільських регіонах. Ця ініціатива допоможе інтегрувати «розумне» регулювання та цифрові рішення, що довгостроково підвищить конкурентоспроможність аграрного сектору.

Роль держави у впровадженні інноваційних підходів є надзвичайно важливою. Саме ефективне регулювання, підтримка та співпраця з міжнародними партнерами можуть забезпечити аграрному сектору України стабільний розвиток і конкурентоспроможність у глобальному масштабі.

Література:

1. Грабовський Д. О. Міжнародний досвід формування державної підтримки розвитку аграрного сектору економіки. *Міжнародна економіка в умовах фінансових і продовольчих викликів для України* : збірник тез Міжнародного науково-практичного семінару 27 лютого 2024 року. К. : НУБіП України, 2024. С. 27–29.

2. Екологія та сталість: Топ-15 країн – лідерів в боротьбі зі зміною клімат. URL : https://uhe.gov.ua/media_tsentr/novyny/ekolohiya-ta-stalist-top-15-krayin-lideriv-v-borotbi-zi-zminoyu-klimatu

3. Негрей М. В. Цифрова трансформація аграрного сектору: перспективи, виклики та рішення. *Наукові записки НаУКМА. Економічні науки*. 8(1), 94–100. <https://doi.org/10.18523/2519-4739.2023.8.1.94-100>